

Петков С.В.,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри соціальної
роботи в військах (силах),
Військовий інститут Київського
національного університету імені
Тараса Шевченка
(м. Київ, Україна)

ДЕКРИМІНАЛІЗАЦІЯ САМОВІЛЬНОГО ЗАЛИШЕННЯ ЧАСТИНИ І НАКЛАДЕННЯ ШТРАФІВ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ – ОСНОВА ПОДОЛАННЯ НЕГАТИВНОГО ЯВИЩА ТА ПІДВИЩЕННЯ БОЄЗДАТНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА.

Самовільне залишення військової частини, або СЗЧ, у військах полюбляють аббревіатури з трьох літер, є величезною проблемою не лише для Збройних Сил України. Це перш за все особисті проблеми перетворюються в сімейні трагедії. Вже багато сказано щодо причин цього явища: погана підготовка, хвороби, погане ставлення офіцерів... – перелічувати можна дуже довго. На жаль навіть бійці з високим рівнем громадянської самосвідомості і патріотизму, які добровільно вступили до лав ЗСУ, через низку обставин стають СЗЧ-ешниками. В безлічі публікацій та інтерв'ю міститься інформація про те що цілі бригади втрачають свою боєздатність через масові втечі солдат. Є навіть такі випадки. «Один із вбивць українського активіста з Бахмута Артема Мирошниченка, які завдяки рекрутингу до ЗСУ були умовно-дostroково звільнені від відбування покарання за вбивство, самовільно залишив військову частину та може втекти з України.»

В Кримінальному кодексі України визначена кримінальна відповідальність за військове правопорушення. Стаття 407. Самовільне залишення військової частини або місця служби. 5. Самовільне залишення військової частини або місця служби військовослужбовцем, а також нез'явлення його вчасно на службу без поважних причин, вчинені в бойовій обстановці, а так само ті самі дії тривалістю понад три доби, вчинені в умовах воєнного стану, - караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

Спроба знайти вихід через спрощений механізм повернення на службу після самовільного залишення частини працює. Однак через громіздкість та бюрократизованість процедури цією послугою скористувалась не така велика кількість охочих як того б хотілось військовому керівництву. СЗЧ це проблема яка має дуже багато рівнів. Лише уявіть скільки людино-годин потрібно витратити на проведення службового розслідування, передачу матеріалів до ДБР, внесення повідомлення про вчинення злочину за ст. 407 Кримінального кодексу України в Єдиний державний реєстр досудових розслідувань, проведення слідчих та оперативно-розшукових дій, налагодження взаємодії між військовою частиною ЗСУ, ТЦК, ДБР,

Прокуратурою, Національною поліцією, притягнення винного до відповідальності. Не будемо далі заглиблюватись в питання відбування покарання і всі інші негативні наслідки.

Але головне це те що, як завжди, питання які має вирішувати закон перекладені на управління, на органи державного управління. Чи є вихід з цієї ситуації. Звісно є. І він лежить в площині декриміналізації законодавства. Людиноцентристський підхід в праві дає відповіді і на більш складні питання. Невідворотність покарання має на особу набагато більший вплив аніж загроза великого тюремного терміну. Ба більше стягнення у вигляді великого штрафу, або позбавлення матеріальних цінностей та права (керувати автомобілем, займатись мисливством тощо) перетворює порушника дисципліни на добропорядного громадянина.

В Кодексі України про адміністративні правопорушення є стаття 172-11. Самовільне залишення військової частини або місця служби Самовільне залишення військової частини або місця служби військовослужбовцем строкової служби, а також нез'явлення його вчасно без поважних причин на службу у разі звільнення з частини, призначення або переведення, нез'явлення з відрадження, відпустки або з лікувального закладу тривалістю до трьох діб - тягнуть за собою арешт з утриманням на гауптвахті на строк до десяти діб. Діяння, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі самі порушення, - тягнуть за собою арешт з утриманням на гауптвахті на строк від семи до п'ятнадцяти діб. Самовільне залишення військової частини або місця служби військовослужбовцем (крім строкової військової служби), а також військовозобов'язаним та резервістом під час проходження зборів, а також нез'явлення його вчасно без поважних причин на військову службу у разі призначення або переведення, нез'явлення з відрадження, відпустки або з лікувального закладу тривалістю до десяти діб, - тягнуть за собою накладення штрафу від п'ятисот до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арешт з утриманням на гауптвахті на строк до десяти діб. Діяння, передбачені частинами першою або третьою цієї статті, вчинені в умовах особливого періоду, крім воєнного стану, - тягнуть за собою накладення штрафу від однієї до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арешт з утриманням на гауптвахті на строк від десяти до п'ятнадцяти діб.

Якщо в останній пункт статті викласти в редакції в якій замість слова «крім» поставити «та», матимемо наступний результат. Всі кримінальні провадження можна буде закрити, а кримінальні правопорушення пере kwalіфікувати на адміністративні. На винних накласти стягнення у розмірі від 17 до 34 тисяч. Інформація про накладення стягнення має відобразатись в застосунку Дія, а те що громадянин перебуває у СЗЧ відобразатись в застосунку Резерв+. Накладення штрафів відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення має відбуватись в автоматичному режимі. За необхідності внесення змін до законодавства, це має бути зроблено в найкоротші терміни. Сплата штрафу розмір якого буде збільшуватися вдвічі

через невиконання протягом місяця є суттєвим чинником, який впливає на свідомість порушника. А потім, якщо наступного місяця порушник знову порушив приписи законодавства, штраф накладається знову. Таких штрафів може бути стільки скільки місяців порушник не буде усувати порушення. І на всі несплати буде накладатись пеня. Доцільно всі ці кошти спрямовувати на підвищення боєздатності української армії.

Надання сервісної допомоги службових осіб виконавчої служби Міністерства юстиції підштовхнуть порушника до повернення в правове поле та виконання своїх зобов'язань, що виникли через його протиправні дії, стане ефективним важелем для протидії правопорушенням. А ТЦК та СП матимуть можливість ефективно виконувати свою соціальну функцію. СЗЧ-ешник не обов'язково повинен повертатись до своєї частини, а за допомогою ТЦК вступає до лав іншого підрозділу, за необхідності проходить медичний огляд, або БЗВП (базову військову підготовку). Комплектація військових підрозділів за територіальним одна зі складових зменшення втеч з лінії фронту. Коли поруч з тобою оборону тримає твій сусід, кум, брат, батько або свекор зробити набагато складніше аніж коли це незнайома людина.

За такого підходу маємо ще один важливий ефект. Велика кількість правоохоронців задіяних в розшукових та слідчих заходах, адвокати, прокурори та інші задіяні в цьому процесі особи, через те що в них вивільниться час, зможуть разом з колишніми втікачами стати до лав Збройних Сил України. Декриміналізація самовільного залишення частини і накладення штрафів за правопорушення – основа подолання негативного явища і підвищення боєздатності українського війська.